

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 15.

V Ljubljani, 13. malega travna 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Kako naj učiteljica izven šole deluje za prosveto. — Naš denarni zavod. — Poglavje o učiteljici. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Inserati.

Kako naj učiteljica izven šole deluje za prosveto.

Predavala E. Žerjavova pri občnem zboru 19. aprila 1905.*)

Premišljujoč o našem delovanju sem spoznala, da je naše delovanje dosedaj bilo skoro izključno omejeno na šolsko sobo. Da je tu učiteljica popolnoma na mestu, da vestno izpolnjuje svojo dolžnost, to nam izpričujejo uradna poročila poklicanih sodnikov; da je postala faktor, brez katerega dandanes v ljudski šoli ne bi bilo več mogoče računati, izpričuje vedno naraščajoče število učiteljic. Ako bi vse učiteljice jenjale učiti, bi nastala vrzel, ki bi je ne bilo mogoče nikakor izpolniti. O delovanju učiteljic v šoli danes ne morem govoriti, ker sem si stavila drugo nalogo.

Učiteljice se, kakor znano, odtegujejo javnemu življenju in malo je častnih izjem, ki tudi izven šole delujejo za občji blagor. In vendar ima ravno učitelj najlepšo priložnost delovati v tem smislu. Naši kolegi so to že davno izprevidili, oni delujejo v pevskih in raznih drugih društvih z lepimi uspehi.

Nastane torej vprašanje: ali je delovanje izven šole tudi res potrebno? Ako primerjamo uspehe posameznih šol na Kranjskem z zahtevami zakonov za ljudske šole, moramo priznati, da večina slovenskih šol svojega smotra ne dosega. Učenca vsestransko pripraviti na zahteve življenja — te naloge pa ljudska šola sploh ne more rešiti, zakaj zahteve, ki jih življenje stavi na človeka, so čimdalje večje, da, so tako velike, da jim ljudska šola tudi v najboljših okoliščinah ne more več zadoščati.**)

Ljudska šola ne more več podati potrebnega znanja in tudi ne potrebne vzgoje. Kdor se zanima za življenje kmetiških in delavskih družin, kmalu izprevidi, da se to življenje zaradi vpliva nove šole ni mnogo izpremenilo. Izginila je sicer kresilna goba in trska, ki jim je svetila v prejšnjih časih, se je umaknila modernejšim napravam, a izginile niso slabe navade praočetov. Bojazen pred svežim zrakom, snaga, slaba nedostatna hrana — naravnost bijejo v obraz zakonom

higijene. Mrznja do novih naredb, utemeljena v nevednosti, zabranjuje vsak napredek. Tista malenkost, ki se je mogla upoštevati pri pouku v šoli, pač ni zadoščala, ni bila dovolj močna in prepričevalna, da bi izruvala ukoreninjene navade.

In kako so naši starši poučeni o pomenu šole? Mnogo je še vedno takih, ki so prepričani, da je šola nepotrebna naprava — in to je glavni vzrok zamud. Učitelja smatrajo za sovražnika, zlasti ako je strog glede nemarnega obiska. Taki starši otroka ne podpirajo pri učenju, ne dajejo mu potrebnih sredstev za napravo učil, tudi ako imajo denar! Oni ne gledajo na to, da bi otroka snažnega poslali v šolo — z eno besedo: oni smatrajo šolski obisk le za neprijetno dolžnost. In zakaj? Ker niso dovolj poučeni o važnosti šole.

In še več! Mnogokrat dom naravnost podira, kar učitelj s trudom dozida.*) Kaj pomaga, ako učitelj govori o varstvu živali, ako govori o škodljivosti alkohola, ko ima otrok slab zgled pri očetu in, kar je še huje, mnogokrat tudi pri materi?! Na vzgojo vpliva življenje, šola in dom. In da je ta zadnji faktor pri nas tako brezpomemben, mnogokrat tudi uničujoč, je glavni vzrok, da ima ljudska šola tudi glede vzgoje tako slabe uspehe. Kakor hitro dom več ne dosega svojega namena, je treba iskati na drug način odpomoči.

Ljudski prijatelji so že spoznali nedostatke šole in tudi mislijo na odpomoč. Ustanavljajo nadaljevalne šole, ki imajo nalogo, izpopolniti vez med ljudsko šolo in življenjem. Ustanavljajo društva za ljudsko izobrazbo, ki imajo isto nalogo. Tudi pri nas na Kranjskem delujeta dve mladi društvi, namreč društvo »Prosveta« in »Akademija« v smislu ljudske izobrazbe. Vse te ljudske prijatelje vodi spoznanje, da je sveta dolžnost vsakega človeka boj proti nevednosti in po svojih močeh skrbeti za prosveto narodovo.

Tudi učiteljica bi se lahko udeležila tako plemenitega dela, saj ravno ona lahko dobi primerna pota in sredstva za take namene. Kakor naravno se bo zanimala za žene in dekleta svojega šolskega okolišča. Ali je ljudska šola prihodnjim materam mogla podati neobhodno potrebnega znanja? Žal, ne! Tu se učitelju odpira lep, idealen delokrog, zakaj, kdo je bolj poklican širiti našim ženam duševno ob-

*) Iz letnega poročila društva slovenskih učiteljic.

Uredn.

**) Zato je treba reorganizacije!

Uredn.

*) To je resnica!

Uredn.

zorje kot ona, ki dobro pozna njih potrebe in težnje! Da bi bilo tako delovanje največjega pomena za ljudsko izobrazbo, o tem ne moremo dvomiti. Pri vzgoji otrok ne pride toliko v poštev oče kakor mati. Ona je prva vzgojiteljica otrokova. Vpliv dobre matere je velik; to nam pričajo zgledi velikih mož, ki priznavajo, koliko se imajo zahvaliti materam. Ker je mati tako velikega pomena za vzgojo, bi morala biti tudi sama vzgojena za ta sveti*) poklic, in vendar se večina mater niti ne zaveda te dolžnosti. Takim materam bi bilo treba pouka, da se vsaj deloma zabrani škoda, ki jo trpi šola zaradi slabega vpliva doma.

Kako naj učiteljica deluje v to svrhu, naj na kratko razjasnim:

Gotovo je že vsaka izmed navzočih kaj čitla o takozvanih večerih za starše. Ideja teh sestankov učiteljev s starši je, približati šolo in dom in jih združiti k skupnemu delovanju v svrhu vzgoje in pouka mladine. Učitelji staršem razložijo zahteve, ki jih stavi šola doma, uče jih, kako naj sami vzgajajo svojo deco, kako naj ji pomagajo pri učenju pa tudi praktične stvari se podajajo, n. pr. glede hrane in zdravja učencev. Kakor znano, so se na Dunaju že vršili taki večeri, in sicer s prelepimi uspehi. Tudi v Ljubljani so že izkušali uvesti take sestanke, a žal, da se ideja ni mogla uresničiti zaradi odpora učiteljev in učiteljic**) Ako pomislimo, kake važnosti je dotika staršev s šolo, koliko lepše in večje uspehe bo imel učitelj, kadar se bo dom udeleževal vzgoje in pouka, moramo priznati, da je ideja sestankov s starši velikanskega pomena.

Bolj potrebni kakor v mestu bi bili taki sestanki na kmetih. V mestu je itak večina ljudi prepričana o potrebi šole, tudi preprosti starši pošiljajo otroke radi v šolo z namenom, da postane otrok kaj boljšega in na ta način doseže blaginjo in srečo. Zato otroke kolikor možno podpirajo — seveda, ako jih silna uboščina ne tlači. Na deželi se je treba za to še bojevati!

Prepričana sem, da bodo take sestanke na kmetih tudi kmalu uvedli. Kakor posnamem iz »Podagoškega Letopisa« naše dične »Šolske Matice«, bo le-ta skrbela za knjigo o domači vzgoji ter bo v to svrhu stopila v zvezo z »Družbo sv. Mohorja«. Poedina poglavja tega, staršem namenjenega spisa bodo služila »šolskim večerom za starše« in naj bi se uporabljala za predavanja po bralnih društvih. Tako tudi slovenski pedagogi skrbijo za dotiko šole z domom.

Me učiteljice pa lahko že poprej pričnemo delovati v tem smislu. Povabiti bi bilo treba v to svrhu matere v šolo — ni treba, da bi bilo to ravno zvečer — recimo ob nedeljah, kadar imajo čas. Začetkom šolskega leta, kadar matere privedo prvence, bi jim razložila učiteljica, kaj šola zahteva od učenca glede snažnosti, obleke in šolske oprave. Pri zopetnem sestanku lahko pouči matere o pomenu šole in kake važnosti je, da otroci ne zamujajo pouka in redno obiskujejo šolo. Drugič se navajajo matere, naj se zanimajo za to, česar se otroci nauče v šoli. Lepa naloga bi bila, poučiti matere, kako so lahko same učiteljice svojih otrok. Koliko otrok je, ki ne znajo govoriti, kadar pridejo v šolo, njih duševno obzorje je sila majhno. Ali jih je vedla mati pod zvezdnato nebo, ali je govorila z njimi pri potoku, na travniku, v gozdu in na poti iz cerkve?

»Popotnik«, št. 10, letnik 24, navaja, kaj so obravnavali na Dunaju pri »večerih za starše«. Podajam nekatere naslove

predavanj, ker se mi zde jako srečno izbrana. Razpravljali so to-le: Nravna vzgoja. Kako naj se hrani otrok v šolski dobi? Šolske bolezni. Mladina in alkohol. Kako morejo starši prispevati pri poučevanju. Mati kot učiteljica. Nedelja očetov. Dete v prirodi. Otroci in cvetica. Zakaj se učijo otroci zemljepisja. Kaj morajo otroci vedeti o firmamentu. — Tako in podobno bi se lahko tudi poučile naše matere. Seveda bi učiteljica, ki bi si stavila nalogo poučevati matere svojih učencev, morala imeti pregled o njih življenju, potrebah in razmerah. Zakaj treba bi bilo govoriti s stališča, ki ga imajo one do šole, torej z njihovega stališča, ne s teoretično šolskega stališča. Ako n. pr. obravnava o zamudah, bi tega ne smela obdelovati le s stališča šolskih zakonov, ki zahtevajo redni obisk, ne s svojega, poudarjajoč škodo, ki jo ona trpi zaradi slabega obiska na uspehih. To dvoje bi bilo treba postaviti šele na drugo mesto. Najprej bi bilo treba napraviti natančen pregled o vzrokih, ki zadržujejo otroka doma (navadno namreč ni hudobija) poudarjati, kar govori za kmeta z njegovega stališča. Potem se postavi v razmerje korist, ki jo ima kmet, ako obdrži otroka doma — in škodo, ki jo trpi otrok zaradi tega — in razjasniti, kako se da skleniti kompromis med obema stališčema. Tako bi bilo treba ravnati tudi pri drugih témah. Seveda bi stalo to učiteljico nekaj truda, saj bi se bilo treba pripravljati. Slaba, dolgočasna predavanja bi ne imela nikakega uspeha, matere bi se jih kmalu naveličale, nasprotno bi pa zanimiva, dobro sestavljena imela dovolj privlačne sile, saj imajo naše žene na kmetih itak malo zabave. Za sestanke z materami bi bilo dobro izdelati nekaj tém — recimo, da bi tri kolegince prevzele vsaka po eno nalogo in jih natisnile v prihodnjem »Letnem poročilu« našega društva. Naslovi bi se lahko določili še danes po predavanju. Ako bi se cenjene tovarišice odločile za to, bi s tem naše društvo napravilo prvi korak za te važne sestanke, ki bi podali materam, kar jim šola in življenje nista mogla podati.*) To bi bil torej en nasvet glede delovanja učiteljice za ljudsko prosveto. Prehajam k drugi točki. Navadno ima vsako društvo svoj list, ki služi njegovim interesom. Naše društvo je že večkrat čutilo potrebo takega glasila, a ni dovolj močno, da bi si ga ustanovilo.

Med učiteljicami je mnogo zmožnih za delo, a nimajo priložnosti svojih moči uporabljati. Umestno bi torej bilo, da si s skupnimi močmi preskrbimo delokrog, a ne za svoje skromne potrebe, ampak delokrog, ki bi služil interesom vsega slovenskega ženstva. Učiteljice naj bi izdajale list, ki naj bi služil preprostim dekletom in ženam. Takega lista nam namreč manjka.

List bi imel nalogo nadaljevalnih šol, namreč izpopolniti nedostatke ljudske šole. Šolska Matica nam obljubuje knjige za nadaljevalne šole, a da bi se take šole uvedle, na to pač za sedaj še ni misliti.

Program takega lista bi bil nekako sledeči: 1. Vzgoja dobrih mater. Tu bi se razjasnjevale dolžnosti matere; kako mora skrbeti za svojega otroka v telesnem in duševnem oziru. Vsako leto dobivamo od višjih oblasti ukaze, naj poučimo otroke o škodljivosti alkohola, nikotina, o varstvu živali, o koristnih pticah, o hranilnicah itd. Učitelj res pouči otroka v šoli, a koliko sirovosti in neotesanosti je v tem oziru pri odraslih, ki jih ni možno poučiti. Poučena mati bo

*) Najsvetejši!

**) Sedaj je drugače!

Uredn.

Uredn.

*) Tovarišica gdč. J. Zemljan (Studenc-Ig) je že nastopila na takem sestanku s starši — in sicer s prav lepim uspehom! Prestopila je od teorije do prakse. Le pozitivno delo ima uspeh! Ured.

vplivala tudi na odrasle člane svoje družine, torej bi naš list prinašal tudi take članke.

2. Naš list bi moral širiti splošno znanje naše žene kot gospodinje. Poljudno, zanimivo pisani članki iz gospodinjstva, higijene, kuhinje itd. bi bili tu na mestu.

3. List bi moral imeti tudi namen, zbudjati narodnost, kakor se lahko poučimo iz izvrstnega spisa gospodične Vite Zupančičeve, in

4. tudi vplivati na srce. Kratke povesti in pesmi, primerne za ljudstvo, bi delovale za nadaljno izobrazbo.

Recimo, da bi list založilo »Društvo učiteljic«. V začetku bi lahko skromno nastopale, naj bi list izhajal le vsako četrletje. Ako bi bila vsaka učiteljica, krajni šolski sveti in imovitejše gospodinje naročene, bi lahko izhajal v tolikih iztisih, da bi ne bil drag. Liste, ki jih dobe učiteljice in krajni šolski sveti, bi posojevali ubožnejšim gospodinjam — vsak teden ga dobi druga in tako bi bil razširjen po vsem šolskem okolišču.

Spoznavati resnico, ljubiti lepo in delati dobro, to pravico ima vsak človek — a naše ljudstvo nima priložnosti, da bi s primernim čtivom blažilo srce. Kolikokrat nas prosijo preproste žene zabavnih knjig, a jim ne moremo ustreči.

Poznam delavko, ki je izdala težko prisluženi denar za povest »Beračeve skrivnosti«. Preprosto ljudstvo hrepeni po zabavnem čtivu in tudi po poučnem.

Obče je znano, da je ustanovilo dijaško društvo »Prosveta« v pretečenem letu nekaj takoimenovanih potujočih knjižnic. V malih, močnih skrinjicah je v vsaki po sto trdo vezanih knjig, izbranih za ljudstvo. Najboljše, kar premore literatura v pripovednih spisih (izpuščene so le knjige, ki za naše ljudstvo niso umevne ali primerne), so izbrali — kakor smo čitali okolo 1000 knjig. Knjižnice so tako urejene, da imajo različno vsebino. Kadar se v eni vasi vse knjige ene skrinjice prebero, se premenja ta knjižnica s knjižnico sosedne vasi. Tako se premenjajo — recimo vsako leto — knjige, in ljudstvo ima vedno dovolj dobrega, zabavnega čtiva.

Kakor posnemljemo iz nemške brošure J. Tews »Kako se ustanavljajo in vodijo ljudske knjižnice«, nastajajo v Nemčiji te knjižnice ko gobe po blagodejnem dežju. »Vas brez knjižnice je podobna vasi brez vodnjaka«, omenja ista brošura in dokazuje, da veselje do branja ni nič manjše v vasi kot v mestu, da je nasprotno še večje, ker tiho življenje vaščana vabi, naj iz knjig pozve, kaj se godi po svetu.

Politični in gospodarski boji, vedno hujša borba za obstanek ovirajo Slovence, da bi se skupno zavzeli za pravico ljudskih knjižnic. Pozivljamo torej cenjene tovarišice, naj one zastavijo vse moči, da se omogoči ustanavljanje takih knjižnic.

Kakor razumen poljedelec pripravi njivo pred setvijo, je treba tudi ljudstvo pripravljati za knjižnice. To tudi ne napravlja posebnih težkoč, treba je le z izposojevanjem dobrih knjig zbuditi zanimanje za branje in s pripovedovanjem, kako berejo v tej ali oni vasi, kjer imajo že knjižnico, zbuditi željo po taki napravi. To dvojje razumna učiteljica lahko stori.

V vsaki vasi učiteljstvo ustanovi brez posebnih težkoč tudi stalno knjižnico. V zakonih za ljudske šole (Heinz) beremo, da sme učitelj uporabljati preostale knjige ljudsko-šolske knjižnice tudi za odrasle. Ako bi krajni šolski sveti s primerno podporo povečali število knjig, bi bila ustanovljena stalna knjižnica. Učitelj bi z malim trudom lahko razposojeval knjige tudi odraslim.

Ako se kje ustanovi potujoča knjižnica, naj bi učiteljice radovoljno prevzele posel knjižničaric, saj bi si s tem pridobile velikih zaslug za ljudsko izobrazbo.

Dosedaj je »Prosveta« brezplačno napravljala take knjižnice, seveda tega ne bo mogla vedno nadaljevati, ker ne razpolaga s sredstvi. Treba ji bo z zbiranjem knjig in denarnimi podporami priskočiti na pomoč. Ako bi katera izmed občin želela ustanoviti tako knjižnico, naj se obrne do odbora »Prosvete«, ki daje natančnejših informacij.

Prihajam h koncu. Ako pregledujemo programe izobraževalnih društev, vedno se nahajajo v njih tri točke namreč: poljudna predavanja, listi in knjižnice. Marsikateri se bodo morda moja izvajanja zdela neizvedljiva, a to je le posledica malodušnosti in boječnosti, ki tlači slovensko učiteljico. V istini so se taki programi izvedli že nešteto krat.

Za tiste, ki so boječe, citiram rek: »Niemand ist so mutig als der Furchtsame, wenn er erwacht.«

Ako moje predavanje ne bi imelo realnega uspeha, upam vsaj, da sem zbudila nekoliko zanimanja za socialno delo in da sem s tem deloma dosegla svoj namen.

V »Letnem poročilu« društva slovenskih učiteljic beremo, da je naše društvo vedno težilo za svojim glavnim smotrom, ki je: 1.) ugled lastnega stanu in 2.) prospeh šolstva, osobito ženske vzgoje. Delovanje, ki sem ga danes načrtala, se ujema s tem smotrom.

S socialnim delom bi učiteljica koristila človeštvu, a tudi nji sami bi trud rodil korist. V Ameriki je ženstvo upoštevano in spoštovano kot v nobeni drugi državi. Dokazano je, da si je Američanka pridobila ta ugled le, ker se je krepko prijela socialnega dela in v njem tudi dosegla velike uspehe. Sklepam torej z željo, naj učiteljice stopijo v krog onih plemenitih duhov, ki ne skrivajo zakladov duha liki skopuh, ki se ne plašijo dela, truda, zasmeha in pomilovanja — ampak jih podajajo neprošeni in s tem izpolnjujejo delo usmiljenja, ki veli: »Nevedne učiti«.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca sušca 1906 K 53.889.05.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Poglavje o učiteljici.

Priobčuje Slavica.

(Dalje.)

4. Ženska in politika.

Splošno vlada mnenje, da ženska ni ustvarjena za politiko. Radovednost njena je splošno znana, ona hrepeni po novostih, družbi in zabavi, dokler ni vezana v zakonske sponne. Ženska kot mati pa postane vsa druga; prva njena skrb je hišni blagor in odgoja otrok. Kaj je politika drugega kakor nepregledna vrsta samih novosti v raznih slojih človeškega življenja? Vendar se ženska v splošnem oziru ne bavi rada s problemi visoke politike, to se ji zdi presuho-parno, preučeno, preveč zamotano in premalo zabavno. Ona

se navadno zadovoljuje z raznimi novicami in to je vse. Mnogo jih je celo, ki tudi to prav lahko pogrešajo. Moški so v tem oziru popolnoma drugačni. Oni niso po naravi tako radovedni kot me, a vsaka politiška zadeva jih zanima. Z mnogoletnim takim čtivom postanejo politiki, da znajo presojsati vsako politiško izpremembo s pravega stališča. To opažamo tudi pri mnogih naših gospodih tovariših. Več jih je, ki žive v velikih družinskih stiskah, a časopisje mora biti vkljub temu v hiši. Ko pridejo taki izvežbani politiki pri kakem sestanku skupaj, je takoj politika na dnevnem redu. Oh, tega ni konca ne kraja! Uboga ženska, ki pride v tako društvo! Mori jo dolg čas, da bi takoj zbežala, ako bi je ne bilo sram. Tako se je godilo tudi s pisateljico te razprave. »Nočem biti več tako nevedna,« sem si mislila, »da bi ne mogla niti besedice ziniti v kakem odličnem društvu.« Premagala sem se, naročila časopise, zamenjavala svoje z drugimi ter čitala vse, akoravno me ni od začetka zanimalo prav nič. Sedaj sem hvaležna za to lepo zabavo. Po končanem delu sedem, čitam, mislim in nič več me ne mori dolg čas doma, niti v društvu. Če hočemo biti z moškimi kolegi enakopravne, delati moramo vse tako. Danes je politiško življenje tako raznovrstno, komplicirano, zamotano, zabavno, pa tudi zvijačno, lažljivo, nepremišljeno in strastno, da je treba prave razsodnosti in razuma, da dobimo iz tega kaosa zlato zrno — pouk, zabavo in napredek. Mar naj zaostanemo me učiteljice za preprostim narodom? Vsak boljši kmet in celo kmetice se že bavijo s politikom, in me naj ostanemo nevedne in slabši od teh? Nikakor ne! Res je, da časopisje nekaj stane, a štediti je treba kje drugod, za časopisje mora biti, da nas svet ne bo smatral za nevedne, neizobražene nazadnjaške in manjvredne od naših kolegov. Nas mora zanimati v prvi vrsti politika našega naroda. Tukaj so tri politiške struje: klerikalna, liberalna in socialno-demokratska. Vse te tri struje se vojskujejo med seboj za prvenstvo, nadvlado in svoje pravice. Klerikalna je najmočnejša, ker jo podpira kmetstvo ljudstvo, pa žalibog, da ni šoli ne učiteljstvu naklonjena. Boji se za svoj obstanek, ako bi bilo naše ljudstvo izobraženo, napredno in politiško zrelo. Ta stranka nam je snedla draginske doklade in ni zlasti nam učiteljicam prav nič naklonjena. Liberalna stranka ima svoje privržence med imovitejšimi in inteligentnejšimi ljudmi. Je sicer po svojem časopisju vneta za šolstvo in jo tudi učiteljstvu naklonjena, a to je tudi vse, uspeha ni dosegla do danes za oboje prav nobenega. Ona želi postaviti šolstvo na svobodne noge, zaradi česar so vedne polemike s klerikalizmom, ki želi spraviti šolstvo pod svojo oblast. Tretja stranka je socialno-demokratska, ki je pa danes še tako neznatna, da ne more priti v poštev. Vendar delavstvo bo imelo v rokah prihodnost, ako bo politiško zrelo, edino in delavno.

Me učiteljice smo v politiki jako zaostale, zaradi tega ne pridemo v poštev v nobeni stranki. Priborile smo si aktivno pravico pri občinskih volitvah, pasivne nimamo še nikjer. Ako bomo čakale pravic, da nam jih bodo drugi ponujali, ne bomo nikdar dobile nobene. Ako želimo enakopravnosti z moškimi, moramo najprej temeljito poznati politiko, boriti se za svoje pravice in neumorno delati. Pa kaj vidimo v naših vrstah? Skoraj nobena nima pravega pojma o politiki, še naša domača politika je malokateri znana. Mnoga izmed nas se za to ne zanima, ne bere nič in ne ve nič. S tem si damo same sebi najubornejše izpričevalo. V politiki nas ne upoštevajo. Prežalostno je pa še dejstvo, da se prav malokatera bavi s šolsko politikom, ki se

bori za naš obstanek, čast in poštenje. Veliko jih je, ki nikdar ne čitajo »Učiteljskega Tovariša« in ne vedo, zakaj gre. Ko ga dobijo o novem letu v ponudbo, ga vrnejo neprečitane nazaj z opombo: Nazaj! Se ne sprejme. Kdor ne čisla svojega stanu, ni vreden kruha, ki ga uživa. Ogorčenje naših moških kolegov nad našim postopanjem je opravičeno.

5. Vera in odgoja.

Prava in dobra odgoja je neizmerne koristi za vsakega posameznika in za vsak narod. To je človeštvo tudi izprevidelo, zato vidimo, da se boljša vedno šolsko obiskovanje po naših ljudskih šolah, da se polnijo srednje šole, da se širijo in zidajo nove ljudske šole, da hrepene po izobrazbi, po srednjih in visokih šolah. Splošno rečeno, svet hrepeni po šolski odgoji, napredku in blaginji vedno bolj in povsod. Pri tem opazimo neko strastno tekmovanje za šolsko odgojo. Narodi žrtvujejo mnogo prostovoljnih darov za one kraje, kjer ni mogoče dobiti zakonitim potom narodnih šol. Poleg tega vidimo, da bijejo nekak politiški boj za šolo razne stranke med seboj. Klerikalizem hoče imeti nadvlado pri šoli, liberalizem se pa temu upira. Prvi hoče ovreči sedanji šolski zakon, ki ga smatra za brezverskega, ker nima duhovščina pri šoli neomejene oblasti. Nasprotno zahteva liberalizem popolnoma svobodno šolo na ta način, da bi ne imela duhovščina v šoli prav nič opraviti, poučevala naj bi verouk v cerkvi in ne v šoli. Iz tega se razvidi, da sta ti dve nasprotujoči si stranki jako navzkriž. Da bi klerikalizem kdaj ovrigel sedanji šolski zakon, ki se je izkazal kot precej dobrega, samo popolniti bi ga bilo treba v marsičem v duhu časa, nad tem dvomimo. Sedaj je sodelujoča cerkev ali duhovščina pri šolski vzgoji, poučuje verouk v šoli. Zaradi te točke se bo bil boj na življenje in smrt med klerikalizmom in liberalizmom, ako bo zadnji dobil kaj zaslombe in moči, med narodom pri splošni volilni pravici, drugače bo pa stvar pokopana. Liberalizem je začel s svobodno šolo in civilnim zakonom nekak kulturni boj s cerkvijo. Nekoč je pisal »Učit. Tovariš«, da naj se smatra vera kot narodna svetinja, ki je nedotakljiva last vsakega posameznika. Znano je, da je ženska navadno pobožnejša od moških. Me ženske smatramo vero kot nekaj jako potrebnega pri odgoji. In kako ne? Naše predpisane šolske knjige so pisane v cerkvenem duhu; šolski zakon nam veleva versko npravno odgojevati, naš narod je veren; naši šolski otroci so versko odgojeni. Pri pouku, zlasti pri realijah, kažemo na provzročitelja vseh dobrot, na stvarnika in odrešenika. To je tista morališka, sila, pred katero se mora uklanjati vsaka strast, hudobija, zlobnost in pregreha. Ob kratkem povedano: Me učiteljice smo verne in želimo tudi take ostati in v tem duhu odgojevati. Želimo ostati, kakor poje naš narod:

Zala kot rožica,
srca pobožnega,
bistre glave je
slovensko dekle.

Vkljub temu niso klerikaici z nami zadovoljni in nam ne privoščijo kruha. Ker se je liberalizem že večkrat izrazil, da je njegova želja, da naj se učiteljstvo s pridom in marljivostjo poprime šole in narodne odgoje, za politiške borbe nas ne potrebuje, slušajmo in storimo tudi tako. Liberalizem in klerikalizem naj se bojujeta med seboj kakor hočeta mi zasledujemo njih bojevanje, varujmo pa šolo in njene pravice pod zaščito sedanjega šolskega zakona kot zenico v svojem očesu, odbijajmo srčno in pogumno vse napade na

šolo in učiteljstvo ter zahtevajmo z zedinjenimi močmi izboljšanje svojega gmotnega stanja.

Mnogo učiteljic je nasprotno sedanjemu fanatičnemu političnemu boju. Klerikalizem izrablja na grd način vero za dosego svojega namena. Naše ljudstvo je postalo zaradi tega hinavsko, potuhnjeno in breznačajno. Liberalizem pa udriha po duhovščini in veri brez usmiljenja in razlike. »Doli in proč z duhovni!« je njegovo geslo. To udrihanje je mnogokrat zaslužno in pravično. Naše ljudstvo je sedaj ruzdvojeno v dve stranki, ki se do skrajnosti sovražita. Ali naj učiteljstvo podpira in odobruje to strast? Nikakor ne! »Učit. Tovariš« se je izjavil, da mora biti odgojitelj nad strankami, povedati mora vsakemu resnico v obraz, če je to komu drago ali ne. Ta misel je zdrava in prava. Učiteljstvo naj deluje z zedinjenimi močmi, naj bistri o vsaki priliki prave pojme, da bo ljudstvo razsodno, potem si bo že znalo samo pomagati in dobiti pravo smer v politiki. Nadejam se, da odslej ne bodo več moje kolegince v skrbeh in dvomih na podlagi tega pojasnila. Nekatere so klerikalne, akoravno se ne ujemajo povsem s klerikalno politiko; največ je pa takih, da se ne vtikajo v političke homatije, večina nas je z moškimi kolegi solidarnih. Odslej se lahko združimo vsi v blagor edinosti, sloge, kolegijalnosti in napredka in nas vseh naj bo glasilo »Učiteljski Tovariš«.

6. Narodnost in odgoja.

Namen šole ni samo poučevati navadne in nujno potrebne znanosti, marveč važnejša od tega je odgoja. Iz šolskih otrok, bodočih gospodarjev, gospodinj, občanov, meščanov in državljanov, je treba odgojiti poštene, marljive, olikane in zavedne ljudi, ki jim bo šola v bodočem življenju kažipot za borbo in obstanek v življenju. Ta naloga je plemenita, važna — pa tudi težavna, mučna in nehvaležna. Svet ne zna ceniti tega dela, zato naj nosijo pečat sramote na čelu vsi oni, ki to plemenito in važno delo ovirajo ali z nemarnostjo prezirajo. Naš narod je veren, da ne rečem fanatično veren, a pri tem je v narodnem oziru še nezaveden, mlačen, zaspan in površen. Ako bi bil on tudi tako zaveden kakor je veren, kar bi tudi lahko bil, ako bi se sorazmerno poleg verske odgoje gojila tudi narodna odgoja, godilo bi se pri nas vse drugače, kakor se godi sedaj. Pri nas se bije strankarski boj med liberalizmom in klerikalizmom, pri tem se cepijo moči in se prezira v največje veselje naših narodnih nasprotnikov najvažnejše — narodna odgoja. Obdani smo, izvzemši proti jugozahodu, povsod z zagriženimi narodnimi sovražniki. Naše meje se krčijo čedalje bolj in naši sovražniki se počasi in zanesljivo zajedajo v naše narodno telo. Najsvetejša naloga vsakega zavednega Slovenca in Slovenke je delovati na to, da bi se ti dolgoletni in za naš narod tako škodljivi notranji medsebojni boji vsaj ublažili, če ne že prenehali.

Šola ima v tem oziru prav lepo nalogo, zbuditi v srcu mladine narodni čut in ponos. Že precej po vstopu v šolo naj otrok ve, da smo sinovi in hčere mogočnega slovanskega naroda. Slovenec je brat drugih podobno govorečih narodov. Biti Slovenec naj bo naš ponos. Kdor svoj jezik ne ljubi in spoštuje — je izdajalec. Pri realijah naj se pri vsaki priliki poudarja slava našega jezika, naroda, naših slavnih prednikov, ki so dali kri in življenje za svoj jezik, narod in domovino, naših slavnih prvoboriteljev, pesnikov in narodnih odgojiteljev. Lepe narodne pesmi naj se pridno pojo, pa tudi »Slovenec sem«, »Lepa naša domovina«, »Naprej zastava

Slave«, »Hej Slovenci« in druge narodni ponos in čut zbujujoče pesmi morajo biti udomačene v vsaki šoli. Če hoče učiteljica odgojevati v tem duhu, mora biti sama prepojena z narodnim duhom, ljubeznijo in navdušenjem. Žalost me obide, ko vidim, da je mnogo mojih koleginc v tem oziru jako nezavednih, površnih, mlačnih in celo protinarodnega duha. Težko mi je govoriti o tem, ali moram, ker mi vest ne da miru, tudi v tem oziru moramo biti na čistem. Ne obsojam jih prehudo, ker je tega kriva nezavednost in pa odgoja. Tudi jaz sem bila pri nastopu službe v tem oziru malomarna, a čitanje slovenskih knjig in pa narodno zavedna družčina me je ojačila, razvnela in osokolila s tem duhom. Ona zveličalna nemščina s pretiranim ponosom na svojo kulturo in literaturo je vzrok pri naši odgoji, da smo videle v črnih barvah, kako malenkosten je naš narod, literatura, zgodovina in ves naš narodni ustroj. Naši odgojitelji slovenščine niso znali, ali hoteli ozdraviti naše s prehudim tujim strupom zastrupljeno srce. In kakor je bilo takrat, je tudi še sedaj, ako ne še bolj. Ni davno, kar sem obiskala svojo sošolko, s katero sva bili na pripravnici prijateljici. Veselo me pozdravi in seveda v blaženi nemščini. Srce me je zbolelo, čuvši, da Slovenka Slovenko pozdravlja v tujem jeziku. V najinem nadaljnem pogovoru in razmotrivanju mi je celo oponašala mojo narodnost ter se izrazila, da rabi slovenščino le v šoli, sicer pa govori vedno le nemško. Imela je tudi krasno vezane nemške knjige, slovenskih pa nič. Žalostno dovolj, da se Slovenka tako odtuji svojem materinemu jeziku! Ali bi isto storila Italijanka ali Nemka? Menim, da ne. Ali ta ni osamljena, splošno je znano, da slovenske učiteljice in gojenke na učiteljski prerači nemškutarijo, da čitajo le nemške knjige, za slovenske ne marajo, zde se jim predolgočasne. Kako naj bodo take učiteljice narodnozavedne, prepojene z narodnim duhom in delujoče v narodnem duhu?! S tem seveda ne rečem, da bi ne smele čitati nemških knjig, nasprotno, to je celo potrebno v lastno izobrazbo, ali slovenskih bi ne smele prezirati. Tudi stanovskega lista ne podpisajo rade, dasiravno bi ga morala vsaka imeti. Merodajni krogi, upoštevajte to odkritosrčno izpoved ter priborite nam slovensko odgojevališče.

Vsako mora pritrditi, da je pri nas poleg socialnega vprašanja najnujnejša in najpotrebnejša narodna zavest, ponos in vztrajnost. Pri nas mnogo pišejo, a delajo v to svrhu premalo, da ne rečemo skoraj nič. Klerikalizem se ne briga za narodno zavednost in napredno narodno šolstvo, ampak dela temu celo ovire, trdeč, da je narodnost pagnanstvo in sedanja šola prokletstvo za naš narod. Liberalizem piše mnogo o tem, a črka brez dejanj je mrtva. On vidi glavnega sovražnika v klerikalizmu, a hujšega od tega prezira. Žalostno je, da so naši olikanci zlasti po mestih tako mlačni, popustljivi in premalo delavni na tem polju — ti cenijo višje tujščino od svojega jezika. Vzemimo krog zavednih narodnjakov. Slučajno prisede k njih omizju Nemeč, vsi ga spoštljivo pozdravijo — in na mah pozabijo svoj materni jezik in narodnost. Tujcu na ljubo govorijo vsi nemško. Ali bi Nemci storili tako, ako bi prišel Slovenec k njihovem omizju? Nikdar, akoravno bi umeli vsi prav dobro naš jezik. Oni so preponosni na svojo narodnost in kulturo, prezirali bi nas, če bi se drznili govoriti z njimi v svojem materinem jeziku. Ali ne smemo biti tudi mi ravno tako ponosni na svoj rod in jezik? Ali nismo tudi mi sinovi in hčere stomilijonskega naroda? Naši narodnjaki radi odgojujejo svoje otroke v tujščini, kakor bi se ne dala temeljito naučiti tujščina na pod-

lagi materinega jezika. To so prežalostni prizori, mi smo sami še premalo zavedni, premalo ponosni na svoj jezik, rod in domačo grudo. Ni še vse zamujeno, vzdramimo se iz te zaspanosti in letargije! Moški naši kolegi so precej boljši od nas, akoravno so imeli isto odgojo kakor me. Oni so dobili svoj narodni ponos pri medsebojnem občevanju bolj kakor pri odgoji. Če hočemo biti z njimi enakopravni, jih moramo posnemati tudi v tem oziru. Dela je na tem polju več kakor dovolj. Ako bomo delale v tem duhu tudi na tem polju, si bomo pridobile nevenljivih zaslug. Naš narod ne bo smel in mogel prezirati našega delovanja — a delo se plačuje navadno le po zasluženju. Na delo torej!

(Konec.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXIII.

Vprašanje: Nekoč smo govorili o sledeči zadevi:

I. Ali izgubi učitelj v slučaju, da gre s Štajerske učiteljevat na Kranjsko, vsa ona definitivna leta, ki so mu jih prisodili na Štajerskem — ali ne?

II. Koliko plače ima na Kranjskem učitelj s sedmimi definitivnimi leti?

III. Koliko ima vodja dvorazrednice s sedmimi definitivnimi leti?

IV. Kako se zaranačunajo definitivna leta sploh, če jih je služil kdo v kaki drugi kronovini? J. E. D., šol. vodja.

Odgovor: Ad I. Učitelj, ki gre s Štajerskega na Kranjsko (ali narobe) učiteljevat, ne izgubi niti enega definitivnega leta, ker je službovanje v vseh avstrijskih deželah enako šteto in ker je že 26 let zakonitim potom uvedena vzajemnost (reciprociteta) v tej zadevi med Štajersko in Kranjsko deželo, izrečno glede vplačevanja doneskov za pokojninski zaklad.

Ad II. To se ne da naprej določiti, ker imajo na Kranjskem posebni »status«, v katerem se po starosti dvigajo učitelji od 1000 na 1200, od 1200 na 1400 in od 1400 na 1600 K. S 7 definitivnimi leti utegne imeti učitelj na Kranjskem najbrže šele 1000 K, težko 1200 K.

Ad III. Vodja dvorazrednice te starosti ima poleg plače (1000 ali 1200 K) še 100 K opravilne doklade in naturalno stanovanje (ali 200 K namesto tega).

Ad VI. Vsa definitivna leta štejejo tudi na Kranjskem; nobeno leto, ki ga je drugod služil, mu ne odpade.

Opazka: Ta vprašanja so jako enostavna in ni jih bilo treba nam pošiljati; zakaj odgovor nanje dobite v drž. in deželnih zakonih. Zato prosimo, da naj se nam le težka in zapletena vprašanja pošiljajo. Na taka rajši odgovarjamo.

Dohtar Trn.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo slovenskih učiteljic. Iz tiskanega letnega poročila posnemljemo to-le: Za društveno leto 1905 so se vršile tri seje in dva občna zbor. Dne 29. decembra 1904 je bila seja upravnega odbora; navzočih je bilo 9 odbor. Sklenilo se je pristopiti »Hranilnici učiteljskega konvikta« z dvema deležema po 50 kron. Dva predloga sta se odložila na občni zbor.

Pri občnem zboru dne 19. aprila 1905 se je vršilo po običajnih točkah predavanje gdč. Eme Zerjavove »Kako naj učiteljica izven šole deluje za prosveto«, ki ga prijavljamo na prvem mestu. Po njenem predlogu so prevzele gospodične Mehle, Wester in Zemljan taka predavanja za prihodnje občne zборе.

Nato je bila hospitacija pri gospé O. Kobalovi. Vršiti bi se morala učna slika »Pot od Postojne do Vipave« z otroki 4. razreda — a ker je bil šole prost dan, je gospa to učno sliko očrtala s pomočjo zemljevida in risanja na tabli.

Predlog gdč. Vite Zupančičeve, da pristopi društvo z deležem 200 kron »Učiteljskemu tiskovnemu društvu« je bil sprejet.

Drugi predlog — o zvišanju članarine v prid obolelih članic — pa iz gmotnih ozirov ni prodr.

Pri volitvah je bil voljen stari odbor. Za kočevski okraj je bila izvoljena zastopnica gdč. Lea Bukovic, za postojnski pa gdč. Franjica Urbančič.

Dne 29. decembra 1905 se je vršil izredni občni zbor — v svrhu sestavljanja in podpisovanja prošnje na dež. zbor za regulacijo plač oziroma podelitve draginjskih doklad. O tem občnem zboru smo svoječasno že poročali. Dohodkov je imelo društvo: članarine 174 K, prebitek iz leta 1904 pa 1030 K 61 h. — Izdatki: Knjižica »Učit. konv.« 2 K 50 h, posojilo gdč. Mahorčič 140 K, venec † V. Praprotnik 20 K, upravni in tiskovni troški 57 K 19 h, v hranilnici naloženo 984 K 92 h, skupaj 1204 K 61 h. — Rednih članov je imelo društvo: v črnomaljskem okraju 10, v kamniškem 3, v kočevskem 6, v kranjskem 14, v krškem 17, v litijskem 8, v Ljubljani 12, v ljubljanski okolici 13, v logaškem okraju 16, v novomeškem 3, v postojnskem 14 in v radovljiškem 17, skupaj torej 133 članov.

Književnost in umetnost.

Knjižnica za mladino. Skrivnosti iz za kulis. Pogledali smo za kulise in videli sledeča čudesa, ki jih čini in večini učiteljska samosvest, ponos, vzajemnost: Na Goriskem (šolski okraji Gorica, Tolmin, Sežana) je 149 šol, ki so naročene skupno na 216 iztisov »Knjižnice za mladino«. To je napredek, ki ga mora biti vesel sam Bog gori v zlatih nebesih in gospod založnik v solnčni Gorici menda tudi. Ko bi bilo povsod tako ali vsaj ne veliko slabeje. Toda poglejmo na Štajersko!

V vseh okrajih slovenskega Štajerja je okolo 232 šol, ki je naročenih izmed njih 145 na »Knjižnico za mladino«. Z ozirom na posebne razmere, ki slovenski knjigi na Štajerskem niso posebno ugodne, moramo konstatirati, da to število štajerskim tovarišem ni v sramoto. Kličemo pa jim: Naprej! Te knjižice naj si utarejo pot v sleherno šolo!

Zalostnejša perspektiva se nam kaže v tem pogledu na Kranjskem, kjer so razmere slovenski knjigi najugodnejše, a imenovano podjetje doslej ni našlo milosti. Pogledjmo!

Vsekakor predujoči tu med vsemi logaški okraj z 28 šolami in 19 naročniki, za njim bi bil morda krški okraj z 32 šolami in 11 naročniki in blizu tudi kočevski z 42 šolami in 12 naročniki, kakor tudi okraj ljubljanske okolice z 41 šolami in 11 naročniki ali tudi novomeški okraj z 34 šolami in 10 naročniki. Približno v enaki letargiji se senčijo potem: postojnski (42 šol z 10 naročniki), litijski (29 šol, 7 naročnikov), kamniški (41 šol, 10 naroč.), radovljiški (29 šol, 7 naročnikov). Prav odzadaj pa capljajo: kranjski okraj (54 šol, 9 naroč.), črnomaljski (24 šol, 4 naroč.) in Ljubljana (20 šol, 3 naroč.). Pri mestnih šolah ljubljanskih moramo pripomniti, da lahko kupujejo knjižice našega podjetja v mestnih knjgotržnicah, ker si sploh ne moremo misliti, da bi ogromna večina ljubljanskih ljudskih, trgovskih, dekliških in srednjih šol bila brez »Knjižice za mladino«.

Toda drugače je z okraji, kjer je naročena komaj $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{4}$ in kvečjemu $\frac{1}{3}$ šol. Zakaj se ne apelira na okrajno uč-

teljsko društvo, ki naj bi imenovalo kakor za stanovsko ostalo časopisje tudi za to podjetje svojega posredovalca in poročevalca? Brez reklame se danes ne dožene ničesar.

Najžalostnejši prizor nam nudi v tem pogledu zares »tožna« Istra brez vsakega naročnika. Ali se tukaj pomnožujejo šolarske knjižnice samo z molitveniki družbe sv. Mohorja? In vendar poznamo okraje in kraje, kjer bi bilo treba samo hoteti, pa bi okrajni šolski svet zmozel tiste 3-60 K na leto. Zaradi tega bi Istra ne bila nič bolj »tožna«.

In ta zlata tržaška okolica s tolikim številom družtev, s tolikimi in tako požrtvovalnimi rodoljubi, nima tudi nobenega naročnika. Poslej ne bo več gospodaril v šolah mestni magistrat. Gg. voditelji pokažite, da niste več sluge mestne kamore, marveč možje, ki jim je na srcu napredek mladine! Gospod nadzornik vas bo gotovo podpiral drage volje.

V Korotan pride »Knjižnica za mladino« najbrž tudi šele skozi Karavanjski tunel. Ali ne? Pravijo, da sili Nemeč tam skozi na Kranjsko. Nemci trde, da uhajajo že zdaj tam skozi kranjski hujskači na Koroško. Kdo pravi prav? — Za danes dosti o tem.

V tisku je sedaj 31. knjiga »Knjižnice za mladino«. V nji zagledajo beli dan doslej še nenatisnjene pesmi Fr. Žgurja ter več krajših črtic in povestic z eno bajko J. Trošta. Oba pisatelja sta znana naši mladini, oba sta dokazala že dovolj, da znata pisati za otroke. Zato upamo, da se razširi tudi krog čitateljev in naročnikov »Knjižnice za mladino«. Privatni naročniki so itak redki; zato pa ostane edina pot: »Knjižnica« si uteri vhod v vsako šolo na Slovenskem! V to pomozí naša stanovska zavednost!

Vestnik.

Za učiteljski konvikt. »Pri našem cesarju« je naslov lični knjižici, ki jo je nemški spisal učiteljski profesor Rudolf E. Peerz, poslovenil pa vadniški učitelj Ivan Krulec ter izdalo in založilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani«. Papir za knjižico, ki se jo je natisnilo 8000 iztisov, je podaril g. M. Grubbauer, izdelovalec šolskih zvezkov v Lincu in tiskala jo je brezplačno Narodna Tiskarna v Ljubljani. Namen knjižici je, vzbujati v otroških srcih patrijotiški čut ter ljubezen do cesarja in iz tega vzroka jo je deželni šolski svet kranjski toplo priporočil za šolarske knjižnice oziroma za razdelitev med šolsko mladino. Cena knjižici je samo 10 h. Naroča se pri »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« ali pa tudi pri trgovcu s šolskimi potrebščinami, g. Jerneju Bahovcu v Ljubljani, ki je prevzel razpošiljanje knjižic. Na vas, tovariši, je pa, da se zaloga čimprej razpeča. Vplivajte pri krajnih šolskih svetih, da se koncem šolskega leta ali pa pri kaki priliki obdaruje šolska mladina s to prelepo knjižico.

Učiteljski dobrotniki. »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« so darovali: Notranjska posojilnica v Postojni, 50 K; g. Ivan Rupnik, nadučitelj v Leskovcu, prvih 10 K draginjske doklade; g. Mihajl Vrbič, nadučitelj v Sodražici, 3 K draginjske doklade. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog platil!

Letnino à 2 K so za učiteljski konvikt plačali: tov. Mihajl Vrbič, nadučitelj, tov. Marija Bernot, učiteljica, tov. Erna Schott, učiteljica, tov. Matko Žitko, učitelj v Sodražici; tov. Jernej Ravnikar, nadučitelj, tov. Fortunat Lampret, učitelj, tov. Bibijana Bisail, učiteljica in tov. Alojzija Hodnik-Bisail, učiteljica v Trnovem pri Ilirski Bistrici; tov. Davorin Tratnik, učitelj v Postojni; tov. Josip Primožič, učitelj v Sorici; tov. Matej Jenko, nadučitelj v Mirni. — Tov. Franc Rošker, nadučitelj in tov. Karolina Rošker, učiteljica v Loki pri Žusmu, tov. Srečko Mahor, učitelj v Makolah. Živeli! Bog platil!

Učiteljsko tiskovno društvo se je ustanovilo dne 11. t. m. v Ljubljani na deleže po 100 K. Člani smejo biti učiteljska društva in samostojni učitelji in učiteljice. Takoj prvi dan je bilo podpisanih 280 deležev á 100 K. Vivant sequentes! V upravni svet so bili izvoljeni tovariši: Ivan Bernot, Fran Črnagoj, Luka Jelenc, Fran Ksav. Trošt in Karel Wider; v nadzorstvo pa: Jakob Dimnik, Jakob Pretnar, Vendelin Sadar, Fran Škulj in Janko Žirovnik. Za namestnika v upravnem svetu sta bila izbrana tovariša: Anton Likozar in Anton Smrdelj. Deleži po 100 K se plačajo takoj ali pa v desetmesečnih obrokih po 10 kron.

Sestanek. Oni gg. tovariši, ki se udeležijo risarskega kurza, naj pridejo v torek 17. t. m. ob 7. uri zvečer k »Novemu svetu«.

Bernot, Likar, Sadar.

Učiteljsko društvo v Voloskem zboruje dne 17. t. m. Razpravljali bodo o razpustu društva in o pristopu k »Prosveti« v Pazinu.

Deželni zbor kranjski — volilna reforma — učiteljske plače. Ko se je na vse strani ugibalo, zakaj se je sklical tako nepričakovano deželni zbor, so se oglasili tudi naivni politiki z novico, da bodo sedaj deželni zbor rešil definitivno učiteljske plače. Seveda bi bilo prehitro, da se krivica učiteljstvu popravi, rajši se napravi nova še drugim stanovom z volilno reformo. Načrt je ravno nasproten splošni in enaki volilni pravici ter vzdržuje zastarele srednjeveške privilegije ubožanih veleposestnikov, katere je še pred kratkim krvoločni Šusteršič uničeval, a sedaj kar naenkrat zopet branil. Pač resen politik ta mož! Take volilne reforme ne sprejme nobena dežela, čemu bi jo torej kranjska. Odločnost mestnih poslancev jo je tudi preprečila ter je s svojo hrupno politično godbo popolnoma premagala potuhnjeno politiko nasprotnikov, ki so hoteli prej odpraviti kurijo veleposestnikov, a se nazadnje zvežejo z njimi, da uničijo mestno kurijo ter dobe na ta način večino v zbornici. Res: namen posvečuje sredstva!

Pred izpraševalno komisijo v Kopru se prično prihodnji izpiti za učno usposobljenje v ponedeljek dne 7. maja t. l.

Društvo slovenskih profesorjev je dovoljeno pod tem imenom. Ustanovni shod se vrši dne 22. t. m.

Pevski in gledališki večer priredi središka šolska mladina dne 16. t. m. v šolskih prostorih v Središču.

Novi okrajni šolski nadzorniki na Goriškem. Za šolski okraj tolminski je imenovan vadniški učitelj na ženskem učiteljskem v Gorici Andrej Lašič; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom šolskega okrožja Gorica z okolico in Gradiško ter za mestni okraj Gorico glavni učitelj učiteljskega v Kopru Fran Finžgar; za šolski okraj sežanski vadniški učitelj v Gorici Matija Kante, za ljudske šole z italijanskim učnim jezikom v mestu in okolici goriški, ravnatelj deške meščanske šole v Gorici, Avgust Zurman.

Umrla je dne 6. t. m. v Starem trgu pri Ložu gospa Marija Wigele, soproga tovariša Ferda Wigeleta. Naše sožalje!

Kriv je hudodelstva motenja vere oni učitelj, ki neče orglati v cerkvi. Tako se glasi rabsodba c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v Moravskih Budijevicah v letu 1906. po rojstvu Gospodovem.

Resolucija bosansko-hercegovskih dijakov. Dijaki iz Bosne in Hercegovine, ki pohajajo visoke šole na Dunaju, so imeli 10. marca sestanek, na katerem so se posvetovali o političnem in gospodarskem položaju Bosne in Hercegovine. Zborovalci so sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo nastopno: 1. Popolno avtonomijo posameznih političnih občin; svobodo tiska in sestajanja; sprejemanje domačih ljudi v državne službe; uvedenje domače vojske, ki bi po državnopravnem položaju Bosne in Hercegovine imela služiti le njenim interesom in v njenih mejah; enostavnejša uprava. 2. Povzdigo narodne naobrazbe z uvedenjem obveznega in brezplačnega obiskovanja šol; popolno versko-kulturno avtonomijo vseh veroizpovedanj, v soglasju z duhom in značajem dotičnega veroizpovedanja; podeljevanje stipendij domačim sinovom v večji meri. 3. Rešenje agrarnega vprašanja.

Gabrščkova „Knjižnica za mladino“. V »Učit. Tov.« je bilo čitati že več pritožeb, da Gabrščkova »Knjižnica za mladino« ne uspeva. Naštetim vzrokom dodajemo še enega, ki je precej važen. Znano je, da so mnogokje župniki predsedniki krajnih šolskih svetov. Seveda je to velika abotnost, zakaj ti ljudje so sovražniki šole in so umestni za predsednike kr. š. svetov prav tako, kakor je umesten kozel za zelnik. Seveda so nekateri c. kr. okr. nadzorniki, ki uporabljajo svoj vpliv v to, da se župniki volijo ne le za predsednike kr. š. svetov, nego tudi za krajne šolske nadzornike! Takim c. kr. okr. šolskim nadzornikom taki župniki kaj dobro služijo za ovaduhe ter sporazumno pomagajo pritiskati na steno marsikakega zaslužnega tovariša. Toda pustimo za danes to, saj bo še prilika govoriti o tej stvari. Za danes pribijem le, da so taki župniki veliki nasprotniki vseh publikacij, ki izhajajo od naprednih učiteljev. Posebno v želodcu jim je baš Gabrščkova »Knjižnica za mladino«, »Zvonček« in »Popotnik«. V dokaz to-le: Neki šol. voditelj je bil v krajnem šol. svetu predlagal, da se šola naroči tudi na Gabrščkovo »Knjižnico za mladino«. Ko pa ta le ni došla in ni letos prejel ne Lebanovega »M. Oblokarja« ne Troštove pred kratkim izišle povesti, je pisal župniku-predsedniku, ali ni naročil Gabrščkove »Knjižnice za mladino«. Nato mu pošlje po kaplanu-katehetu sporočilo, da »On« ne najde, da bi bile te publikacije vredne in primerne za mladino. Če pa šol. voditelj hoče, je pripravljen naročiti Spillmannove povesti, ki prav sedaj izhajajo v slovenskem prevodu. Ali ste ga čuli, arogantnega gospoda?! Vsak učitelj vendar ve, da so jezuita Spillmanna povesti polne verske nestrpnosti in že zato jih obsoja napredna nemška kritika. Zategadelj je dotični šolski voditelj prav storil, da se je uprl temu, da bi se Spillman vtihotapil v šolsko knjižnico namesto Gabrščkove »Knjižnice za mladino«! — Za danes še zamolčimo kraj, kjer se je to zgodilo, in ime dotičnega župnika. Toliko pa smemo že ovaditi, da se je to zgodilo v — krškem okraju.

Ustanove za šolske vrtnarje. Razpisane so iz imetja bivšega vrtnarskega društva v Ljubljani ustanovljene tri denarne premije po 75 K 60 h. Pravico do teh imajo oni ljudskošolski učitelji, ki se posebno bavijo z gojenjem šolskih vrtov in s poukom o zelenjadi in sadnem drevju. Zadostno opremljene prošnje je vlagati najpozneje do 15. maja t. l. pri pristojnem c. kr. okrajnem šolskem svetu.

— **Ženske na vseučiliščih.** Vodja naučnega ministristva, dr. pl. Bienert, je izdal na vse dekane filozofijskih fakultet naredbo o sprejemanju ženskih slušateljic. Vsaka ženska, ki se izkaže z zrelostnim izpričevalom gimnazije, ima kakor moški enako pravico, da se vpiše za redno slušateljico. Izredne slušateljice pa morajo biti absolventinje učiteljskih in takih ženskih licejev, ki jim je naučno ministristvo dovolilo to pravico.

Listnica uredništva.

Koleginja na Gorenjskem. Prav ljubeznjivo nas oštevate, ker nismo priobčili vabila k zborovanju društva slov. učiteljic. Ko se zahvaljamo za Vašo nežno prijaznost, Vam obenem naznanjamo, da nismo pri najboljši volji mogli priobčiti onega vabila, ker ga nismo od slavnega odbora prejeli. Na svoje parfimirano pisemce niste torej napisali pravega naslova, zatorej ne zamerite, da je zadišalo po vijolicah — v našem košu. Prosimo da nas v bodoče več ne prijemate po nedolžnem za ušesa. Na Goriško: Poročilo o učiteljskem zborovanju prihodnjic. — Vsem somišljenikom in somišljenicam vesele praznike!

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Potrni najglobokejše žalosti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša nad vse ljubljena soproga, najboljša mamica, ozir. sneha in svakinja, gospa

Marija Wigele roj. Vilar

učiteljeva soproga

danes, dne 6. aprila ob 11. uri dopoldne po dolgem, mučnem trpljenju, previdena s svetotajstvi za umirajoče v 30. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice bode v nedeljo, dne 8. aprila ob 5. uri popoldne.

Pokojnico priporočamo v blag spomin.

V Starem trgu, dne 6. aprila 1906.

Mimica hčerka.	Ferdo Wigele soprog.	Ferko, Milan sinova.
Marija Wigele tašča.	šol. sest. Miroslava, Olga, Marija	svakinje.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Trgovina s semeni

edina na Kranjskem strokovno urejena in odlikovana.

Velika zaloga

najboljših poljskih, zelenjadnih in cvetličnih semen,
čez 460 vrst

ki se oddajajo na drobno in debelo. Za dobro kakovost in zanesljivo kalenje se jamči. Izdelujejo se tudi venci in šopki, sveži in suhi s trakovi z napisom. Prodajajo se mnogovrstne cvetice v loncih in tudi še veliko drugih v vrtnarsko stroko spadajočih predmetov, po prav nizki ceni,

Od naročil, ki jih dobim od slavnega učiteljstva, plačam 5% „Učiteljskemu konviktu“.

Ceniki za leto 1906 se dobe brezplačno.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika v Ljubljani.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu

ter vse tiskovine za obrtne nadaljevalne šole po naj-novejših predpisih priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.